

S. AMBROSIIUS
EVANGELIUM
S. LUCAE

1476

E22N029
Ej.1

Ambrosius (S.). Expositio in Evangelium
Lucae.. Per Anthonium Sorg incolam
opidi Augustensis.. Anno millesimo
quadringentesimo septuagesimo sexto.
Im folio, gothic, 159 leaves.. without sig-
natures, catchwords, and foliation.. 1476.

Bernard Quarich 365:27 (Julide 1904)

Anton Sorg.

2 S. Ambrosius, archiepisc. Mediol., expositio s. explanatio in corpus
evangelii S. Lucae. Fol. Mit 11 schönen, grossen Holzschnittinitialen,
alt koloriert. Aug. Vindel., Anth. Sorg, et anneis karakteribus arti-
ficialiter effigiata, 1476. Got. Type, 36—39 Z. 159 Bl. Hldrbd. d.
18. Jh. m. Ecken.

Hain. Winship 900. Proctor 1648. Pellechet 684. Der Text von Bl. 1 (Titel,
8 Zeilen) ist ausgeschnitten und auf ein weisses Blatt aufgesetzt, jedoch
schon zur Zeit als das Buch rubriziert wurde. Die Holzschnittinitialen mit
reicher Ornamentik sind vom Rubrikator geschickt ausgemalt. Schönes
Exemplar.

Karl W. Hiersemann in Leipzig, Königstrasse 29. Katalog 492

000
1-21

011994

BIBLIOTECA
DEL

Colegio Mayor de Nuestra Señora
del Rosario

E22N029 Ej.1

~~V. E. 23~~ V. S. 22

Manila

Catalpa 221 265 316
27 94

Incipit Expositio seu explanatio sancti Ambrosij episcopi in corpus euangelij sancti luce euangeliste. Et diuidit in decem capitales libros. sed nulli eorum singularis prefatio aut prologus premittitur. Quod autem intulatur de generatione sancti Iohannis baptiste hoc est secundum morem antiquorum: qui voluminibus ex eorum principiis nomina imponebant. sicut et hic primus liber tantum agit de generatione sancti iohannis. reliqui vero non. et sic patet ratio tituli.

Liber

Incipit liber primus sancti Ambrosij.
De Iohannis baptiste generatione.

CIRCA QUOD IN LI
brum euangelij unum. quem sanctus lucas plenius quam modo rerum dominicarum distinctione digessit. stilum ipsum prius exponendum putamus. Est enim historicus. Nam licet scriptura diuina mundane euacuet sapientie disciplinam: quod maiore fucata verborum ambitu quam reparatione submixta sit: tamen si quis in scripturis diuinis etiam illa que miranda illi putant querat inueniet. Quia sunt enim que philosophi mundi istius precellentissima putauerunt. triplicem scilicet esse sapientiam: quod aut naturalis sit: aut moralis: aut rationalis. Nec tua iam et in veteri testamento potuimus aduertere. Quid enim aliud significat tres illi putei: quorum unus est visionis. alius abundantie. tertius iuramenti. Nisi triplicem istam in patriarchis fuisse virtutem. Rationalis puteus visionis: eo quod ratio visum mentis acuat: et animi purget obtutum. Ethicus puteus abundantie: eo quod cedentibus allophilis quorum specie vicia corporis figurantur viue ysaac liquorem mentis inuenit. purum enim profluunt boni mores et bonitas ipsa popularis abundat alijs: sibi recluditior. Tertius puteus iuramenti: hoc est sapientie naturalis: que ea que supra naturam vel nature sunt comprehendat. Quod enim affirmat et quasi deo teste iuratur etiam diuina complectitur: cum dominus nature fidei testis adhibetur. Quid etiam tres libri salomonis: unus de puerbijs: alius ecclesiastes: tertius de canticis canticorum. nisi tunc huius ostendunt nobis sapientie: sanctum salomonem fuisse solertem. Qui de rationalibus et ethicis in puerbijs scripsit. De naturalibus in ecclesiaste. quia vanitas vanitatum et omnia vanitas que in hoc mundo sunt constituta. Vanitati enim creatura subiecta est. De moralibus autem et rationalibus in canticis canticorum. Eo quod cum anime nostre amor verbi celestis infunditur: et rationi mens sancta quadam societate conneditur: admiranda misteria reuelantur. Euangelistis quoque quam putas defuisse sapientiam: quorum alij cum varijs generibus

sint referti. singuli tamen diuerso genere prestant. Est enim vere sapientia naturalis in libro euangelij qui scribitur secundum Iohannem. Nemo enim audeo dicere tanta sublimitate sapientie maiestatem dei vidit: et nobis proprio sermone reueravit. Transcendit nubes. transcendit virtutes celorum. transcendit angelos et verbum in principio reperit: et verbum apud deum vidit. Quis autem moralis secundum hominem singula persecutus est sanctus matheus: edidit nobis precepta viuendi. Quid rationabili illo admirabili conspectu quod sanctus marcus in principio statim locandum putauit. Ecce mitto angelum meum. et vox clamantis in deserto. ut et ammirationem moueret: et doceret hominem humilitate atque abstinentia et fide placere debere. Sicut ille sanctus iohannes baptista his ad immortalitatem gradibus ascendit vestimento cibo nutu. At vero sanctus lucas velut quandam hystoricum ordinem tenuit: et plura nobis gestorum domini miracula reuelauit. ita tamen ut omnes sapientie virtutes euangelij istius compleretur hystoria. Quid enim precellentius ad sapientiam naturalem quam quod spiritum sanctum creatorem etiam dominice incarnationis extitisse reueravit. Docet ergo naturalia si creat spiritus. Unde et dauid docens sapienz naturalem: emitte inquit spiritum tuum et creabuntur. Docet moralia in eodem libro: cum me in illis beatitudinibus docet mores: quemadmodum amare inimicum debere quemadmodum non referre et reprobare verberationem. quemadmodum bene facere: mutuam dare cum desperatione recuperationis et remuneratione mercedis. Merces enim facilius sequitur non expectantem. Docuit etiam rationalia cum lego. quomodo qui fidelis est in minimo etiam in maius fidelis est. Quid adhuc de naturalibus dicam. Quod docuit virtutes celorum moueri. dominum solum esse vniuersum dei filium. in cuius passione tenebre per diem facte sunt terra obscurata est: sol refugit. Ergo omnem quem mundane sibi prudentia falso vendicat principatum: sapientia vere possidet spiritualis. Presertim cum audacius ut aliquis usurpemus ipsa fides nostra: ipsum misterium tunitatis sine hac triplici sapientia esse non possit: nisi credamus et illum naturalem patrem qui nobis genuit redemptorem. Et illum ethicum qui patris usque ad mortem secundum hominem obediens nos redemit. Et illum rationabilem spiritum qui rationem colende diuinitatis et vite regende humanis peccatis infundit. Nec quisquam putet nos potestatis aut virtutis fecisse distantiam cum hec calumnia etiam paulum possit incesse.

Nec enim distantiam fecit ille cum dixit Diuisiones gratiarum sunt idem autem spiritus. Et diuisiones ministeriorum sunt idem autem dominus. Et diuisiones operationum sunt idem autem deus qui operatur omnia et in omnibus. Operatur enim omnia et in omnibus filius. sicut habes alibi: quia omnia et in omnibus christus. Operatur et spiritus sanctus: quia omnia operatur vnus atque idem spiritus diuinus singulis prout vult. Nulla ergo operationum distantia: nulla discretio est ubi vel in patre vel in filio vel in spiritu sancto nulli secunda plenitudo virtutis est. Idcirco igitur diligenter cum legimus consideremus ut in ipsis locis nobis possint melius elucere. Qui enim querit inuenit: et qui pulsatur aperietur ei. Apert sibi diligentia ianuam veritatis: et ideo preceptis celestibus pareamus. Nec enim otiose dictum est homini quod nulli aliorum animantium in sudore vultus tui manducabis panem tuum. Idcirco enim animalibus quod natura irrationabilia sunt iussu dei terrea pabulum ministrare precepta est. Solum autem homini irrationabili quod accepit exerceat vite cursus in labore perscrubere. Qui enim non est contentus animalium pabulo ceterorum cui non satis est lignum fructiferum: commune omnibus ad escam datum: sed delicias sibi varias exquirat epulas. delicias sibi transmarinis accersit a terris: delicias. verum et fluidas. recusat non debet quin labore victum requirit breuem: sed laborem pro vita subeat eterna. Itaque si quis in hec sacrarum disputationum certamina veniens exuat se vite huius exposite ad erigendum sollicitudinem et nudus malice athleta pietatis oleo spirituali velut quedam anime membra perfusus: suscipiat certamina veritatis. haud dubie perpetua promeretur sacratarum premia coronarum. Bonorum enim laborum nobilis fructus est. Et quanto plura certamina tanto precellentior corona virtutum. Sed ad propositum reuertamur. Idcirco scilo diximus hunc euangelij librum esse digestum. deinde describendis magis rebus quam expumendis preceptis studium vberius comparatione aliorum videmus impensum. Et ipse euangelista hystorico more de narratione sumpsit exordium. Sicut inquit in diebus herodis regis iudee sacerdos quodam nomine zacharias: eamque hystoriam plena digestionem persequitur. Unde etiam hi qui quatuor animalium formas: que in apocalypsi reuelantur: quatuor euangelij libros intelligendos arbitrati sunt. Idcirco librum voluit vituli specie figurari. Vitulus enim sacerdotalis est victima. Et bene congruit vitulo hic euangelij liber quia a sacerdotibus inchoauit et consumauit in vitulo. quod omnium peccata suscipiens pro totius mundi vita est immolatus. Sacerdotalis enim et ille vitulus. idem quippe et vitulus et sacerdos. Sacerdos quia

propheta est noster. Nouocatū enim ipm habem⁹ apud patres.
 Vitulus q̄a suo sanguine nos diluit ⁊ redemit. Et bñ accedit ut
 quō euāgelij libz fm matheū dixim⁹ esse moralē. opinio hui⁹ce
 modi nō f̄tmitteret. Mores enī p̄prie dicunt humani. plerūq;
 tñ putāt ipm dñm nostrū i q̄tuor euāgelij libris / q̄tuor formis
 animalium figurari. Q̄ idēz homo: idēz leo: idēz vitul⁹: idēz aquila.
 Idem q̄a nat⁹ ex maria ē. Leo q̄a fortior ē: vitul⁹ q̄a hostia ē
 aquila q̄a resurrectio est. Atq; ita in libris singulis forma ania
 liū figurat⁹: ut vñ cuiusq; libri series p̄positoꝝ videat animalis
 aut natē: aut v̄tutē: aut gratie aut miraculo cōuenire. Que licet
 omīa i omīb⁹ sint: tñ plenitudo q̄dam in singulis virtutū est sin
 gular⁹. Ortum hominis alius descriptit vberius. Mores quoq;
 hominis p̄ceptis vberius vberius erudiunt. Ali⁹ a potētie cepit exp̄s
 sione diuīe. q̄ ex rege rex. fortis ex forte: verus ex vero: mūda
 mortē virtute cōtempserit. Vter⁹ sacrificiū sacerdotale p̄misit:
 ⁊ ipaz vituli immolatōz stilo quodā pleniorē diffudit. Quat⁹
 copios⁹ ceteris diuīe miracula resurrectōis exp̄ssit. On⁹ igitur
 omīa ⁊ vnus in omīb⁹ sicut lectū est nō dissimilis in singulis: s̄
 ver⁹ in cūctis. S̄ iam ipm sermonē adouamur euāgelij. Quōz
 inq̄t multī conati sunt ordmare narratōz rez. Plerūq; nostrōz
 quēadmodūz veterē iudeoz: paub⁹ ⁊ generib⁹ formant⁹ ⁊ cau
 sis: atq; exp̄loz similiū pau uisu exitūz cōueniunt. P̄ncipio
 q; rez ⁊ fine cōcordauit. Nam sicut multī in illo populo diuīno
 infusi spū p̄phetarunt. Alij aut p̄phetare se pollicebant⁹ ⁊ p̄fessi
 onem restituebant mendacio. Erāt enim pseudo p̄phete pot⁹ q̄
 p̄phete sicut ananias filius azot. Erat autem populi gratia v̄
 scernere spūs ut cognosceret quos referre deberet in numez pro
 phetaz. quos aut quasi bonus nūmolarus im̄pbare in quib⁹ ma
 teria magis corrupta forderet q̄ v̄u splendor luminis resuaret.
 Sic ⁊ nunc in nouo testamento multī euangelia scribere conati
 sunt: que boni nūmolarij non p̄barunt. Onū autem tantūmodo
 in quatuor libros digestum ex omīb⁹ arbitrati sunt eligendū.
 Et aliud quidē fertur euāgelium qd̄ duodecim scripsisse dican
 tur. Nusus est etiam basilides euāgelium scribere quod dicitur
 fm basilidem. Ser̄ etiam aliud euāgelium qd̄ scribit fm thomā.
 Noui alibi scriptū fm mathiam. Legim⁹ aliqua ne legantur.
 Legimus ne ignorem⁹. legim⁹ ne ut teneam⁹ s̄ ut repudiem⁹
 ⁊ ut sciamus qualia sint in quibus magnifici isti cor exaltant suū.

Sed ecclesia cū quatuor euāgelij libros habeat p̄ vniuersū mōm
 euāgelis reuōdat. hereses cū multa habeāt vñ nō habēt. mul
 ti enī conati s̄ dei grā destituti sunt. Plerūq; etiā ex q̄tuor euāge
 lij libris in vñ ea que venenatis putauerūt assertionib⁹ cōueniē
 tia referferūt. ita ecclia q̄ vñ euāgelij habet vñ deū docet. Illi
 aut qui aliū deū veteris testamēti: aliū noui asserūt: ex multis euā
 gelijs nō vñ deū s̄ plures fecerūt. Quōz multī inq̄t conati sunt
 Conati sunt vñq; illi q̄ implere nequiverūt. Ergo multos cepis
 se nec implere etiā sand⁹ lucas testimonio locupletiore testa⁹ di
 cens Plurimos esse conatos. Qui enī conat⁹ est ordmare: suo
 labore conat⁹ est nec impleuit. Sine conatu sunt enim donatōes
 ⁊ gratia dei. Que vbi se infuderūt uigare cōsuevit. ut nō egeat s̄
 redundet scriptoris ingemū. Nō conatus ē matheus. Nō cona
 tus est marcus. Nō conatus est iohānes. Nō conatus ē lucas:
 s̄ diuīno spū vbertatem dictōz rerūq; omniū ministrāte: si ne
 villo molimine cepta cōpleuerunt. Et ideo bene dicit. quōz mul
 ti conati sunt ordmare narratōz rez: que in nobis cōplete sunt
 vel que in nobis redundāt. Qd̄ enim redundat nulli deficit. ⁊ d̄
 completo nemo dubitat cū fidem effectus asseruit: exitus p̄dat.
 Itaq; euāgelium cōpletum est et redundat omīb⁹ p̄ vniuersū
 orbem fidelibus: ⁊ mētes omniū uigat: animumq; cōfirmat. Er
 go fundatus in petra ⁊ qui omnem fidei sumpserit plenitudinem
 firmamentūq; constantie. rede dicit: que in nobis completa sunt.
 Quōz nō signis ⁊ prodigijs sed verbo vera ⁊ falsa discimināt:
 qui salutaria dñi gesta describunt. Vel qui animū mirabilib⁹ ei⁹
 intendunt. Quid enim tam rationabile q̄ ut credas cū legis ea
 gesta que supra hominem sunt potius esse nature. At vero cū
 legis ea que sunt mortalia suscepti credas esse corporis passionē.
 Ita verbo atq; ratione non signis fides nostra fundatur. Sicut
 tradiderunt inquit nobis qui ab initio ipi viderūt ⁊ ministri fue
 runt verbi. Nō congruit ista elocutio ut magis ministrū ver
 bi q̄ auditū esse credam⁹. Sed quia nō platium verbū sed sub
 stantiale signat. Verbū illud qd̄ caro factū est ⁊ habitauit in no
 bis. non vulgare verbū s̄ illud celeste intelligamus cui apostoli
 ministrarunt. Et tñ in exodo lectū est quia popul⁹ videbat vocē
 dñi. Vñq; vox nō videt sed audit. Vox enim qd̄ est nisi sonus:
 qui nō oculis cernit s̄ aure p̄cipit. Vñq; altissimo ingemio voluit
 declarare moyses quia vox videt dei. Inteuoris enī mētis videt.

obtuitu. In euāgelio autē nō vox s; illud qđ vōcā pstanti⁹ ē ver-
bū videt. Nō ē iohes sanct⁹ euāgelista qđ erat inqt ab initio qđ
audiuim⁹ & qđ vidim⁹ & oculis nostris pspexim⁹. & man⁹ nostre
scrutate sunt de verbo vite. & vita apparuit & vidim⁹ & testam⁹
& annūam⁹ vobis de vita q̄ erat apud patrē & apparuit nobis
Vides ergo qđ verbū dei & visum ē aplis & auditū. Nō solū enī
sm corp⁹ viderūt dñm s; etiā sm verbū. Viderūt enī verbū qui
cū moyse & helya viderūt gloriā vbi. Isti enī viderūt ihm qā in
sua viderūt gloria. Alij nō viderūt qđ corp⁹ tātummō videre po-
tuerūt. Nō enī corp⁹ lib⁹ s; spiritalib⁹ oculis ihs videt. Demq;
iudei nō viderūt eū qđ videbāt i corpe. Viderūt eū abrahā qā scriptū
est. Abrahā diē meū vidit & gaudius ē. Viderūt ergo eū abrahā qđ
dñm vtiq; in corpe nō videbat. S; qđ vidit in spū: vidit in corpe
Qui autē vidit i corpe & nō vidit i spū nec in ipso vidit corpe qđ
videbat. Viderūt eū ysaias & qā vidit i spū vidit & in corpe. Dem
q; nō habebat inqt spēs suā neq; decorē. Nō viderūt enī iudei
obsecatū enī erat mspies cor eoz. Ipse enī nō se posse a iudeis vi-
deri testificat dicēs. Duces cecū liquātes culicē: camelū autē glutie-
tes. Nō vidit eū pilat⁹: nō viderūt illi qđ clamabāt crucifige cru-
cifige eū. si enī vidissent: nunq; dñm maiestatis crucifixissent. Qui
ergo deū vidit vidit emanuel hoc ē vidit nobiscū deum. Qui autē
nobiscū deū nō vidit nō potuit videre quē vgo pepit. demq; qđ nō
crediderūt dei filiū nec filiū vgmis crediderūt. Quid ē ergo deuz
videre. Nolo me introgas: euāgeliiū interroga. Ipse dñm intro-
ga immo dicētes. Audi philippe qđ me vidit vidit et patrē qđ misit
me. Quō tu dicis ostēde nobis patrē. Nō credis qā ego i patre
& pater i me est. Vtiq; nō corp⁹ videt i corpe nec spūs videt in
spū. S; solus ille pater videt in filio. aut fili⁹ videt i patre. Nō
enī dissimiles i dissimilib⁹ vident: s; vbi vmitas opatōnis est atq;
vutis. & fili⁹ in patre & pater videt in filio. Que ego inqt opa
fado & ille facit. In opib⁹ ihs videt. in opib⁹ filij & pater cernit
Viderūt ihm qđ galileū illud misterū vidit: qđ nemo posset nisi mū-
di dñs: elemēta cōuētere. Video ihm: qñ lego quia ceco limuit
oculos luto & reddidit visus. Ipse enī recognosco qđ luto finxit
hominē & ei viuēdi spūz: videntē lumē infudit. video ihm qñ pec-
cata cōdonat. Nemo enī pōt peccata dimittere nisi sol⁹ de⁹. Vi-
deo ihm qñ lazari suscitāt & nō viderūt qđ viderūt. Video ihm vi-
deo etiā patrē qñ oculos ad celū erigo. ad maria cōuerto. ad terrā
retorqō. Inuisibilia enī ei⁹ p ea qđ facta sunt intellecta cōspiciūt

Sicut tradiderunt nobis qui ab initio viderunt. & ministri fue-
rūt verbi. Gemia vutis ē in homie pfecto: ut & intētio sit & actio
Otrāq; igit vutēz sanct⁹ euāgelista aplis refert. Nō solū enī
viderūt inquit s; etiā ministri vbi fuerūt. Intētio vutis actōis
est ministeriū. Simis autē intētionis ē actio. pncipiū actōnis intē-
tio. Atq; ut p pmo apostolorū vutatur exēplo. intētio est qđ petr⁹
& andreas audita dñi voce dicētis. fadā vos piscatores hominū
sine vlla cōperēdinatōe reliquerūt scalmū id est nauē: verbū secu-
ti sunt. S; nō statim i intētiōne actio. ibi qđem adhuc nō actio:
s; intētiō vbi dicit petrus. Dñe quare nō possum te sequi modo
animā p te ponā. Erat enī intētiō passiōis s; nondū erat actio
Licet i ieiunijs iā esset actio: esset in vigilijs: esset i contēptu cor-
poraliū voluptatū. Idē enim ē actio xpiani. Neq; enī in omni-
bus reb⁹ simul & intētiō & actio ē. s; cū rei alterius actio. alterius
adhuc intētiō est. Nā & ipse petrus cū multa apostolica vutute
ppetim pegisset. postea tñ qñ dixit ei dñs: nunc sequere. culit cru-
cem suā & secut⁹ est verbū. atq; actōz subiit passiōis. s; fuerat
in petro / andrea / iohāne & ceteris aplis & intētionis & actōnis
eq̄litas. Est autē nōnunq; plus in intētiōne qđ actione. aut plus i
actōe qđ in intētiōe. ut in euāgelio cernim⁹ inter sanctā mariā
& marthā fuisse distantia. Alia enī verbū audiebat. alia festina-
bat circa ministeriū. que stetit & ait. Dñe nō est tibi cure eo qđ so-
ror mea dereliquit me solā ministrare. Dic ergo illi ut me adiu-
uet. Et dixit illi dñs Martha martha: maria optimā ptez ele-
git que nō auferet ab ea. Ergo in altera intētiōnis studiū. in al-
tera actōnis ministeriū redūcabat vtrūq; tñ vtrūsq; vutis stu-
diū suppetebat. Siqđem & martha nisi audisset verbū: ministeriū
nō subisset. cui⁹ actio intētiōis iudiciū est. Et maria tantū grē-
de vtrūsq; retulit pfectōe vutis ut vngeret pedes ihu & tergeret
capillis. & totā domū sue fidei odore cōpleret. Est etiā nōnunq;
maxima intētiō cassa actio ut si medicine animū aliquis intēdat
et cū omia medendi pcepta cognouerit nō exequat officia. atq;
ita sit ut qā cassa actio cassa etiā intētiō sit. Est etiā i nōnullis v-
terioz aliqñ actio exilioz intētiō. Ut si aliq; baptismi salutaris sa-
cramēta papiat. & cognoscēdis variaz vututum pceptis amiuiz
nolit intendere. Sit plerūq; ut p intētiōnis incurā fructū actio-
nis amittat. Ideo ergo vtrūsq; vutis plenitudo querēda est:
quā cōsequi potuerūt apostoli. de quib⁹ dicit. qđ ab initio viderūt.

et ministri fuerunt ut per id quod viderant diuine cognitionis intelligatur intentio. per id quod ministri fuerunt: eorum actio declaratur. Visum est inquit mihi. Potest non soli visum esse quod visum sibi esse declaratur. Non enim voluntate tantum humana visum est: sed sicut placuit ei quod in me loquitur Christus. Qui ut id quod bonum est nobis quoque bonum videri possit operatur. Quem enim miseratur et vocat. Et ideo quod Christum sequitur potest interrogare cur esse voluerit Christianus respondere: visum est mihi. Quod cum dicit non negat deo visum. A deo enim preparatur voluntas hominum. Ut enim deus honorificetur a sancto dei gratia est. Denique plurimum voluerunt scribere euangelium. sed quatuor tantummodo quod diuina meruerunt gratia sunt recepti. Visum est inquit mihi: assecuto a principio omnia diligenter ex ordine: plerique hunc euangelii librum quam ceteros esse nemo dubitauerunt. Et ideo non ea quae falsa sunt sed quae vera sibi vendicat. Denique etiam a sancto apostolo paulo testimonium meruit diligenter. Sic enim laudat lucam: cuius laus inquit est in euangelio per omnes ecclesias. Et vere laudabilis est qui meruit a tanto gentium doctore laudari. Assecutus itaque se non pauca dicit: sed omnia: et assecuto omnia visum est scribere non omnia sed ex omnibus. Non enim scripsit omnia sed assecutus est omnia. quia quae fecit inquit Iesus si scribantur omnia nec ipsum cape mundum arbitror. Moueris enim quod consules etiam ea quae ab aliis sunt scripta praeteriit. ut diuersa in euangelio gratia refulgeret. et propriis quibusdam singuli libri misteriorum gestorumque miraculis eminerent. Diuiserunt enim sibi vestimenta domini milites Christi: quod suo loco plenius explanabit. Scriptum est autem euangelium ad theophilum hoc est ad eum quem deus diligit. Si deus diligis ad te scriptum est. Si ad te scriptum est suscipe munus euangeliste. pignus amicum in penetrabilibus animi diligenter asserua. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui datus est nobis. Frequenter inspice: sepius discute. Sides pignori prima debet: fidem sequitur diligentia. ne commissum tibi pignora tineas aut erugo consumat. Quod enim tibi commissum est consumi potest: euangelium consumi non potest. Euangelium bonum pignus est. Sed uide ne vel in animo tuo illud aut tineas aut erugo consumat. Consumit tineas si quod bene legeris male credas. Tinea hereticus est. tineas fotinus est. tineas tua arvens est. Sancio vestimentum quod separat a deo verbum. Sancio vestimentum fotinus cum legit. In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Integrum enim vestimentum est si legas. et deus erat verbum. Sancio vestimentum qui separat a deo Christum. Sancio vestimentum qui legit. hec est autem vita eterna ut cognoscatur te solum verum deum: nisi cognoscatur et Christum. Non enim solum patrem vere deum

cognoscere vita eterna est: sed etiam Christum cognoscere verum deum. verum de vero: deum de deo vita est sempiterna. Tinea est Christum cognoscere sine diuinitatis fide aut corporis sacramento. Tinea est arvens: tineas est sabelhus. Patitur has tineas spiritus fluctuantium. Patitur has tineas spiritus qui non credit quia pater et filius diuinitate unum sunt. Sancio quod scriptum est: ego et pater unum sumus: quod unum per discretas subas diuidit. Patitur hac tineas spiritus qui Iesum Christum in carne venisse non credit. et ipse in ea est. Ipse est enim inquit antichristus. Qui autem de deo sunt fide tenent. Et ideo tineas pati nequeunt quod diuidit vestimentum. Omne enim quod inter se diuidit sicut sathane regnum non potest esse perpetuum. Est etiam erugo animi cum secularium sororibus voluptatum religioso ades intentionis obouat. Aut fidei puritas decoloratur nube perfidie. Erugo mentis est rei cupiditas familiaris. Erugo mentis incuria est. Erugo mentis est appetentia dignitatum si in his summa spes vite presentis locetur. et ideo ad diuina conuersi acuamus ingemum: exerceamus affectum ut gladium illum quem vendita veste emi dominus iubet: paratum spiritus et ludum: tanquam in vagina mentis reconditum habere possumus. Anima enim spiritualia et fortia deo ad destruendas munitiones militibus Christi debent spiritus esse presentia. Ne cum venerit dux celestis militie: situ nostrorum offensus armorum a legionum suarum nos soderate discernat.

¶ Sicut inquit in diebus herodis regis iude sacerdos quodam nomine zacharias de vice abia: et uxor eius de filiabus aaron: et nomen elisabet. Et erant ambo iusti: incedentes in omnibus mandatis et iustificatibus domini sine querela. Docet nos scripta diuina non solum mores in his quod predicabiles sunt: sed etiam pariter oportere laudari. ut veluti et assimila immaculate puritatis hereditas in his quos volumus laudare precellat. Quae enim alia intentio hoc loco sancti euangeliste: nisi ut sanctus deus iohannes baptista nobilitetur precibus miraculis: moribus munere: passione. Sic etiam sancti samuel mater anna laudatur. sic ysaac a parentibus nobilitate pietatis accipit: quoniam postea dereliquit. Sacerdos itaque zacharias non solum sacerdos sed etiam de vice abia id est nobili inter superiores semine: et uxor inquit eius de filiabus aaron. Non solum igitur a precibus sed etiam a maioribus sancti iohannis nobilitas propagatur. non seculari potestate sublimis sed religionis successione venerabilis. Tales enim maiores habere debuit pronuntius Christi ut non repeteret acceptam sed a maioribus acceptam et ipso infusam iure nate predicare fidem dominici videretur aduentus. Erant inquit ambo iusti: incedentes in omnibus mandatis et iustificatibus domini sine querela. Quid ad hoc referunt quod patris

suis solacia pferentes sine peccatis frequētib⁹ hominē putāt esse nō
 posse. & vtunt verficulo q̄a scriptū est in iob. nemo mōs a sordē
 nec si vnus diei vite sit in terra numeri mēses ei⁹ ab ipso. Quib⁹
 respōdendū ē prius: vt qd sit hominē sine peccato esse dēfīāt
 vtz nunq̄ omīo peccasse: an dēfīse peccare. Si enī hoc putāt sine
 peccato esse dēfīse peccare & ipse cōsentio. Omēs enī peccauerūt
 & egent gloria dēi. Sim aut eū qui veterē errorez correxerūt: et
 in eam se vite trāformauerūt qualitātē: vt tēperet a p̄dō. negāt
 abstinere delicijs. Nō possum in eoz cōuenire sententiā: cū lega-
 mus q̄a sic dilexit dñs ecclīaz vt exhibeat sibi ipse gloriosaz & nō
 habentē maculā aut rugā aut aliquid eiusmodi. s; vt sit sancta &
 immaculata. Nā cū ecclīa ex gētib⁹ hoc ē a peccatorib⁹ cōgre-
 gata sit. quō ex maculatis immaculata pōt esse. nisi primo p dēi
 grāz q̄ abluta delictis sit. deinde q̄ p qualitātē nō peccāvi abstinē-
 at a delictis. ita nec ab initio immaculata. Immane enī hoc impos-
 sibile nature. et p dēi grāz & qualitātē sui: q̄a iā nō peccat. sit vt
 immaculata videat. Nec odiose iustos ante dēū dixit: mīcedentes
 in mādatis iustificatōib⁹ dñi. In quo patrē omnipotentē & filiū
 cōprehendit. filiū esse q̄ legē tulit: mādāta p̄scripserūt etiā san-
 ctus euāgelista declarat. & bñ iustos an dēū. Nō enī omīs qui
 iustus ē an hominē: iustus ē ante dēū. Aliter vidēt homīes aliter
 dēus. Domīes i facie dēi in corde. Et ideo fieri pōt vt aliquis
 affectara bonitate populau iust⁹ videat mihi. iustus aut an dēū
 nō sit. Si iusticia nō ex mētis simplicitate formet s; adulatōe si-
 muletur. abscondita enī mea homo nō p̄terit dēphendere. p̄fecta
 igitur laus est an dēū iustū esse. Nō & apls. cui⁹ laus inq̄t nō ex
 hominibus sed ex dēo est. Beat⁹ plane ille q̄ in cōspēdu dēi iust⁹
 est. Beat⁹ ille de quo dñs dignat⁹ ē dicere. Ecce vere israelita
 in q̄ dolus nō est. Ver⁹ enī israelita q̄ dēū uidet & vidē se nouit
 a dēo & ipi exhibet cordis occulta. Sol⁹ enī p̄fectior q̄ ab eo p-
 bat q̄ nō pōt falli. Iudicia enī dñi vera. iudicia aut hominū sepe
 fallunt. Ut & iniustis iustide grāz frequentē ascribāt. Et iustū
 aut odio psequant: aut mēdacio decolorēt. Nouit aut dñs ima-
 culatoz vias nec p p̄dōre laudabilē: nec p laudabile peccatōrē
 s; vnūquēq̄ p cōpetentiū iudicat ratōe meritoz. Ite est enī
 arbit mētis & facti. Diuina iudicia/ meritū iusti ex mētis habitu/ nō
 ex aliq̄ factoz exitu metiunt. Plerunq̄ enī aut bona mēs facti re-
 p̄hensibilis exitu deformat. aut impba cogitatio facti alicui⁹ de-
 core velat. Sed etiā qd bene feceris si male cogitaueris diuino

iudicio nō pōt cōpbari. Scriptū est enī iuste qd iustū ē psequi
 Nā nisi esset vt iustū iniuste faceres nunq̄ didū esset. iuste qd iu-
 stū est psequi. & certe posse iustū iniuste fieri: docuit nos ipse
 saluator dicēs. Cū feceris elemosinā noli tuba canere an te. Et
 cū oratis nō eritis sicut ypocrite. bonū est enī mīa: bona ē oratio
 Si pōt iniuste fieri si iactātie cā aliq̄s paupi largiat & videat ab
 hominibus. Nō sanct⁹ euāgelista nō solū iustos iustos an dēū & in-
 cedentes i mādatis omib⁹ & iustificatōib⁹ dñi s; etiā sine q̄rela
 incedentes ait. Qd mire cū p̄phetico cōgruit dicto. quo sanct⁹ sa-
 lomō in puerbijs vsus ē dicēs. Proinde bona sp corā dēo & cor-
 ā hominib⁹. Nulla ergo q̄rela ē vbi & mētis bonitas cōcordat
 & facti. Et plerūq̄ iusticia duoz hominū q̄relaz exītat q̄ vero
 cōgruat vboz distīctio & ordo cōueniat diligēter aduerte. In-
 cedentes inq̄t i omib⁹ mādatis & iustificatōib⁹ dñi. Qu⁹ enī mā-
 datū. scdā ē iustificatio. Itaq̄ cū mādatis celestib⁹ obedim⁹/ in
 mādatis incedim⁹ dñi. Cū iudicam⁹ & cōgrue iudicam⁹. facere
 dñi iustificatōes videmur. Plena igit laudatio q̄ gen⁹/ mores/ of-
 fidū/ factū/ iudiciū cōprehendit. Gen⁹ i maiorib⁹/ mores i eq̄tate
 officiū in sacerdotio/ factū in mādato. in iustificatione iudiciū.

Factū est aut cū sacerdotio fungeret zacharias i ordine uicis
 sue an dñm dēū: s; cōsuetudine sacerdotij sorte exiit vt incēsus
 poneret: ingressus i templū dñi. Et omīs ppl⁹ foris orabat hora
 incēsi. Dixit hic sanct⁹ zacharias summ⁹ designari sacerdos: quia
 sicut lectū ē de p̄ore tabnaculo in qd sp intrabāt sacerdotes mini-
 stera s; sumātes. In scdō aut semel i anno singularis summ⁹ sa-
 cerdos nō sine sanguie quē offert p se & ppli delictis. Dic est ille
 summ⁹ sacerdos q̄ adhuc sorte querit q̄a ver⁹ adhuc ignoratur
 Qui enī sorte eligit humāo iudicio nō cōphendit. Ille igit q̄re-
 bat & ali⁹ figurat. Ille querebat ver⁹ i eternū sacerdos cui videt
 Tu es sacerdos in eternū. Qui nō hostiaz cruore: s; p̄prio san-
 guie patrez dēū generi humano recōiliaret. Sed tūc sanguis sū-
 debat i specie. in specie sacerdos ordinabat. Nūc q̄a veritas venit
 relinquam⁹ sp̄z/ veritatē seq̄mur. & tūc quidē vices erāt: nunc
 aut est p̄puitas. Erat ergo & certe erat: cui⁹ vices etiā gere-
 bant. Sorte ergo eligebat vt introiret in templū sacerdos. Si
 igit in typo null⁹ poterat testis adhiberi quid aliud significabat:
 nisi eū sacerdotē esse ventur⁹: cui⁹ sacrificiū nō est cōmune cū ce-
 teris. Qui demq̄ nō i manufactis templis sacrificaret pro nobis
 s; in sui corp⁹ templo nostra peccata vacuaret. Sorte ergo
 q̄rebat sacerdos: ideo fortasse & milites vestimēta dñi fortiebāt

Ut quod in templo suo pro nobis dominus deferre sacrificium parabat: circa ipsum quoque sortis agitatio preceptum legis impleret. propter quod ait. Non veni legem solvere sed legem adimplere. Certe ut ipse esset qui expectat veteri testamento et mandato dei videretur electus. Denique et super apostolum mathiam fors cecidit ne apostoli electio a mandato discrepare legis veteris videretur. Apparuit autem illi angelus stans a dextris altaris incensi. Non immerito angelus videtur in templo quia veri sacerdotis iam nuntiabat aduentum et celeste sacrificium pabatur in quo angeli ministrarent. Et bene appuisse videtur ei qui eum repere conspexit: et hoc specialiter aut de angelis aut de deo scripta diuina tenere consuevit. ut quod non potest prouideri apparere dicat. Sic enim habes. apparuit deus abrahe ad illicem mabre. Nam qui ante non presentat sed repentinum videtur aspectum apparere memorat. Non enim similit sensibilia videntur et is cuius in voluntate situm est videri: et cuius natus est non viui voluntatis videri. nam si non vult non videtur: si vult videtur. Apparuit enim deus abrahe quia voluit. alij quia noluit non apparuit. Visum est etiam et stephano cum lapidaretur appere celum. visus est etiam ihs stans ad dextraz dei et non est visus a populo. Vidit ysaias dominum sabaoth: sed alij videre non potuit. quia cui placuit apparuit. Et quod de hominibus loquimur cum etiam de ipsis celestibus virtutibus et potentibus legimus. quia deum nemo vidit unquam. et addidi. quod ultra celestis est potestatis originem filius qui est in sinu patris ipse enarrauit: aut acquiescat. Igitur necesse est si deum patrem nemo vidit unquam: filium visum esse in veteri testamento. et desinat heretici ex origine ei principium dante. qui antequam nasceretur ex origine videbatur. Aut certe refelli non potest vel patrem vel filium vel certe spiritum sanctum. Si tamen est spiritus sancti visio: ea specie videri quam voluntas elegerit non natura formauerit. quod spiritum quoque visum accepimus in coluba. Et ideo deum nemo vidit unquam. quia eam qui in deo habitat plenitudinem diuinitatis nemo conspexit. nemo mente aut oculis comprehendit. Vidit enim ad utrumque referendum est. Denique cum additur originem filius ipse enarrauit: mentium magis quam oculorum visio declarat. Spiritus enim videtur. virtus vero narratur. Illa oculis hec mente comprehendit. Sed quid de unitate dicam. seraphim quoniam voluit apparuit. et vocem eius ysaias solus audiuit. Apparuit angelus et nunc presens est sed non videtur. neque enim in presentia nostra est videre sed in presentia illius apparere. tamen et si potestas non est videndi: est gratia promerendi. ut videre possimus. et ideo qui habuit gratiam: meruit compiam non meremur: quia deum videndi gratiam non habemus. Et quod mirum si in presenti seculo: nisi quoniam vult dominus non videtur. In ipsa quoque

resurrectione non facile est deum videre: nisi his qui corde sint multo. Et ideo beati multo corde ipsi enim deum videbunt. Quantos beatos iam numerauerat: et tamen videndi his deum non promiserat facultatem. Si ergo hi qui multo sunt corde deum videbunt: utique alij non videbunt. Neque enim indigni deum videbunt neque is qui deum videre noluerit potest deum videre. Nec in loco deus videtur sed multo corde. Nec corporalibus oculis deus queritur nec circumscribitur visu: nec tactu tenetur: nec audit affatu: nec sentitur incessu. Et cum absens putatur videtur: et cum presens est non videtur. Denique nec apostoli omnes christum videbant. Et ideo ait. Quanto tempore vobiscum sum et adhuc me non cognouistis. Qui enim cognouit qui sit latitudo et longitudo et altitudo et profundum et supereminentem scientie cavitatem christi. vidit et christum. vidit et patrem. Nos enim iam secundum carnem non nouimus sed secundum spiritum. Spiritus enim ante faciem nostram christus dominus qui nos in omnem plenitudinem dei misericordia sua implere dignetur ut videri possit a nobis. Ideo ergo apparuit zacharie angelus a dextris altaris incensi qui apparuit cum voluit: non apparuit quodiu noluit. Apparuit autem a dextris altaris incensi quia diuine insignie misericordie deferrebat. Dominus enim a dextris est mihi nec commouear. et alibi. dominus protectio tua super manum dextere tue. Neque utinam nobis quoque adolentibus in altari sacrificium deferentibus assistat angelus: immo prebeat se videndum. Non enim dubites assistere angelum quoniam christus assistit. christus immolat. Et enim pascha nostrum immolatum est christus. Nec verearis ne turbetur cor tuum angeli visione. Perturbamur enim et a nostro alienamur affectu. quoniam perstringimur alicuius superioris potestatis occurso. Ideo enim angelus qui occurrit nobis confirmare nos poterit. Sicut tbatum ante zachariam firmavit anio dicens. Ne timeas zacharias. quod ecce oratio tua exaudita est. et uxor tua elisabeth pariet filium et vocabis nomen eius iohannem. Et erit gaudium tibi et multa in natiuitate eius gaudebunt. Plena spiritus et redundancia sunt diuina beneficia. Non exiguo constructa numero sed oberior coaceruata congestu. ut hic primo procatomis fructus. deinde sterulis partus uxoris cum leticia plurimorum et magnitudo virtutis. Altissimi quoque propheta promittit. Qui etiam neque esset dubitatio futuri quoque vocabulum designat. Quatis igitur super votum fluentibus non immerito diffidentie pena silentium est: quod in posterioribus explanabit. Solemnis autem leticia est in ortu et generatione sanctorum. Sanctis enim non solum parentum gratia sed etiam salus est plurimorum. Non amonemur hoc loco sanctorum generatione letari. Immo nent etiam penes gratias agere non minus pro ortu quam pro meritis filiorum.

Nō enī mediocre mun⁹ est dei dare liberos p̄pagatores generis
 successionis heredes. Lege iacob. xij filioꝝ generatōe gaudere.
 Abrahā fili⁹ dat. Zacharias exaudit. Diuinū igit mun⁹ fecūdi
 tas ē parētis. Mgāt itaq̃ p̄res grās q̃a generauerūt. filij q̃a ge
 nerati sunt. matres q̃a coniugij p̄mij honorant. stipēdia enī mili
 tie filij sunt. Oernet i dei laudē terra q̃a colit. mōs q̃a cognoscit
 ecclia q̃a deuote numero pleb̄ auget. Nec odioso i p̄ncipio statū
 genes dei iussu coniugū copulat nisi ut heresis destruat. Sic enim
 de⁹ cōiugū p̄bauit ut iūgeret. sic remunerat⁹ ē ut quib⁹ sterili
 tas filios denegasset pietas diuina cōcederet. Et erit magn⁹ coraz
 deo. Nō corpis hic s̄ anie magnitudinē declarauit. est corā dño
 magnitudo anie. magnitudo v̄tutis. Est etiā puitas anie ⁊ puer
 cia v̄tutis. iuxta enim anime ⁊ corpis numeram⁹ etates. nō pro
 ratōe t̄pis s̄ p̄ q̄litate v̄tutis. ut vir p̄fect⁹ ille dicat q̄ cateat et
 rore puerie ⁊ lubricū adoleſcētie. animi immat̄itate nō sentiat.
 Pusill⁹ aut q̄ nullū adhuc v̄tutis videt habuisse p̄cessum. Nō
 illud i ieremia cū miseret dñs dñs effrem ⁊ p̄dā p̄p̄ia de p̄
 a. Inuēte inquit mea dilect⁹ mhi ē fili⁹ effrem puer in deli
 cijs. Si enī nō fuisset puer i delicijs nunq̃ peccauisset. ⁊ bñ v̄trū
 q̃ dixit ⁊ i delicijs ⁊ puez. Est enī puer q̄ nō peccat. ecce puer
 me⁹ quē elegi. Per delicias itaq̃ peccauit q̄ nō erat ita informa
 t⁹ a dño ut nesci⁹ esset erroris. Ergo ⁊ si puer i delicijs nō fuisset
 ⁊ si in vix p̄fectū v̄tutis p̄cessisset etate nunq̃ lapsus fuisset. ut
 illi necesse esset v̄mā suoz petere delict⁹. cū magis meritoꝝ p̄
 ma sperare deberet. Qd etiā dñs noster i euāgelio videt exp̄me
 re cū dicit. Nolite cōtēnere vnū de pusillis istis. s̄ loco suo pla
 cerent. Ergo pusill⁹ cōtrari⁹ ē magno. Et si iuxta aplm par
 uul⁹ sub elemētis ē. Cū enim essem⁹ paruuli sub elemētis huius
 mūdi eram⁹. Ergo magn⁹ sup̄ elemēta mūdi ē. Erit itaq̃ ma
 gnus iohes nō v̄tute corpis s̄ anie magnitudine. Demq̃ nō fines
 alicui⁹ p̄pagauit impij. nō triumphos aliq̃a bellā certaminis p̄
 ptauit. Nō qd ē ampli⁹ in deserto p̄dicās delicias hominū corpis
 q̃ lasciuia magna animi v̄tute dēpsit. Paruulus ergo in seculo.
 magn⁹ in spū. Demq̃ q̄si magn⁹ nec vite captus illecebris. sen
 tēcie cōstantiā videndi desiderio mutauit. Et spū inquit sancto re
 plet⁹ adhuc i vtero matris sue. nō dubiū. v̄z hoc angeli esse p̄
 missum. Siq̃dem sanct⁹ iohes anteq̃ nasceret. matris adhuc in
 vtero posuit. spūs accepti grāz designauit. Nā cū ⁊ pater eius

aut mat̄ nulla an mirabilia fecissent. i vtero parētis exiliens dñi
 euāgelisauit aduentū. Sic enī hēs q̄ cū aduenisset mat̄ dñi ad eli
 sabeth. ait illa Ecce ut facta ē saluatio tua i auub⁹ meis exul
 tauit infās in vtero meo. Nondū enī erat ille spūs vite s̄ spūs
 grē. Demq̃ ⁊ alibi viuēdi subaz p̄currere. sanctificādi grāz po
 tuim⁹ aduertere. cū dicit dñs. Puusq̃ te formare i vtero noui
 te ⁊ puusq̃ exires de vulua matris sanctificauit te. ⁊ p̄phetā i gēti
 b⁹ posui te. Ali⁹ enī spūs vite hui⁹. ali⁹ grē. Ille nascēdo sum
 p̄sit exordiu. mouēdo dēfēdū. Iste nō t̄pib⁹ nō etatib⁹ coerces
 nō obitu extinguit. nō aluo matris excludit. Demq̃ ⁊ s̄cta ma
 ria plena. s̄. p̄phetauit. ⁊ helise⁹ mort⁹ dēfundū cadauer homis
 tadū sui corpis suscitauit. Et samuel p⁹ mortē fm̄ scripte testi
 moniū fūta nō tacuit. Et spū inquit sancto replebit. Cui enim
 adeest spūs gratie nihil dēst. ⁊ cui spūs sanct⁹ infundit magnaz
 plenitudo v̄tutū est. Demq̃ multos inq̄t filioꝝ isrl̄ ouertet ad do
 minū deū ip̄oz. Nō egem⁹ testimonio q̄ p̄lmoꝝ san. iohes cor
 da ouertit. in q̄ nobis p̄phetice scripte ⁊ euāgelice suffragant.
 Vox enī clamātis i deserto parate viā dño rectas facite semitas
 ei⁹. Et baptisinata ppli frequētata declarāt. ouerse pleb̄ nō me
 diocres factos esse p̄cessus. q̃a dū credit iohāmi credit x̄po. Nō
 enī de se s̄ de dño p̄dicabat p̄nunciū x̄pi. Et ideo p̄bit i aspectu
 dñi i spū ⁊ v̄tute helye. Bñ ista iungunt. nunq̃ enim sine v̄tute
 spūs nec sine spū v̄tus ē. Et ideo fortasse in spū ⁊ v̄tute helye q̃a
 helias ⁊ v̄tutez magnā habuit ⁊ grāz. Virtutē ut ad fidē anios
 pploz a p̄ficia retorqueret. Virtutē abstinentie atq̃ patiētie. et
 spūm p̄phetandi. In deserto helias. in deserto iohes. ille coruis
 pascebat. hic dū diues esset calcata omī voluptatis illecebra par
 simoniā p̄tulit. luxūq̃ cōtempnit. Ille achab regis grāz nō q̄fuit
 hic spreuit herodis. Ille iordanē diuisit. hic ad lauacrū salutare
 cōuertit. Idic cū dño versat i terris. ille cū dño apparet i gloria.
 Idic p̄oris. ille sequētis domici p̄cursoꝝ aduent⁹. Ille p⁹ tuemū
 pluuijs terrā rigauit. ⁊ hic p⁹ tuemū areſcentē nostrū corpis
 humū fidei ymbre pfudit. Querus qd tuemū sit. ecce inq̄t anni
 tres sunt ex q̄ venio querēs fructū i ficulnea hac ⁊ nō inuenio. Mi
 sticus enī numer⁹ debebat ut sal⁹ pplis redderet. Nō i patar
 chis ann⁹. demq̃ de homib⁹ tūc anni puent⁹ fuit. q̄lis ferme nō
 fuit postea sup̄ terrā. ali⁹ i moysē ⁊ p̄phetis cetis. terci⁹ i dñi sal
 uatoris aduentu. ecce inq̄t annū dñi acceptū ⁊ diē reſbutōis. Et
 ille pat̄fa. q̄ plātauit vineā nō sēl exadōres fructū s̄ sepi⁹ dēstiauit.

Primum seruulos: secundo alios seruulos destinavit. tercio autem filium suum misit. Venit ergo iohes in spiritu et virtute helye. Alterum enim sine altero non potest esse. sicut etiam in sequentibus repietur cum dicit. Spiritus sanctus superueniet in te et virtus altissimi obumbrabit te. Sed fortasse hoc super nos et supra apostolos videatur exemplum. Quia et ille sub helya diuiso amne: fluuius in recursus vnde et in origine fluminis. sicut dicit scriptura: iordanis conuersus est retrosum. Significat salutaris lauacri futuri mysteria. per que in primordia nature sue que baptisati fuerunt populi malicia reformantur. Qui quidem etiam apostolis suis ipse dominus virtutem spiritus esse tubum promisit dicens. Accipietis virtutem adueniente in vos spiritu sancto. Deinde in sequentibus factus est inquit subito sonus de celo tanquam vi magna ferret spiritus. Vnde vi magna quia spiritus oris eius omnis virtus eorum. Et virtus est illa quam a sancto spiritu apostoli consecuti sunt. Bene etiam prebuit ante faciem vestri sanctus iohes: qui pronuncius natus est et pronuncius mortuus est. Et fortasse hoc mysterium in hac vita nostra hodieque celebretur. Precurrit enim anime nostre quam virtus iohis cum credere paramus in christum. ut paret ad fidem anime vias nostre. et de vite istius tramite tortuoso: rectas semitas nostri faciat comitatus. Ne anfractu labamur erroris: quod omnis vallis anime nostre virtutis fructibus possit impleri. et omnis secularium altitudo merito domino se humili magis timore prosternat: sciens nihil sublimis posse esse quod fragile est. Et dixit zacharias ad angelum. Non hoc sciam. Ego enim sum senex et uxor mea processit in diebus suis. Et respondit ei angelus dicens ego sum gabriel angelus qui assisto ante dominum: et missus sum hec annuntiare tibi. Et ecce es tacens et non potes loqui usque in diem quod hec omnia fiat. Propter quod non credidisti verbis meis que implebunt in tempore suo. Condemnat silentio incredulitas sacerdotis: et fides prophetarum prebatur oraculo. Clama inquit. et dixi quod clamabo. Omnis caro fenit. Omnes iubentis imperium: obtemperantis obsequium: interrogantis affectus obsequens oraculum. Credit etiam et quod clamaret exposcit. et quia credidit prophetavit. At vero zacharias quia non credidit non potuit loqui. sed erat annuens illis et remansit mutus. Non enim omnium mysterium nec omnium silentium est. Tacet sacerdos tacet propheta. Nisi fallor in vno vox totius plebis obmutuit. quia in vno totus ad dominum per moysen populus loquebatur. Cessatio factorum et silentium prophetarum: tantumtas prophetarum taciturnitas sacerdotis est. Miferam inquit validam virtutem prophetam et consiliarium: Et vere abstulit prophetas a quibus abstulit verbum quod

loqui in prophetis solebat. Et vere his abstulit virtutem a quibus dei virtus recessit. Abstulit his consiliarium quos magni consilij angelus declinavit. Abstulit vocem quia vox verbi non vocis est verbum. Nam si verbum illud operetur in nobis nullus est sonus vocis. Vox iohannis est: vox enim clamantis est in deserto. Christus est verbum hoc verbum operatur. Et ideo ubi desinit operari: muta repente carens spiritu: veluti quedam anime lingua conticuit. Quia fuit enim ad nos dei verbum et in nobis non tacet. Denique iam si potest iudeus dicere quod potest dicere christianus. Quia experimentum queritis eius qui in me loquitur christus. Et ipse erat annuens illis. Remansit ergo mutus zacharias et erat annuens illis. Quid est mutus: nisi quidam sine verbo corporales accessus indicare moliens: nec exprimens voluntatem: quidam suprema morte voce suppressa mutus sermo morientium. Nonne tibi videtur huic similis esse populus iudeorum ita irrationabilis ut ad actum suorum non possit prestare rationem. qui in ultimo spei vitalis obitu constitutus vocem quam habebat amiserat. Et titubantis actu corporis signum verbi cupiebat explicare non verbum. Mutus ergo populus sine ratione sine verbo. Cur enim tibi magis videatur mutus esse: qui sonum quam qui mysterium nescit. Est et perfectio vox operum: fidesque clamor sicut lectum est. Sanguis frateris tui ad me clamat. et ille clamat qui in corde suo clamat per diem. Qui ergo cordis clamorem perdidit: perdidit et lingue. Nam qui distinctionem fidei non tenet: quomodo potest tenere verborum. Et ante quidem moyses dixerat. qui loqui non poterat sed posteaque dixit verbum accepit et bonorum operum edidit claritatem. Ergo sicut moyses typus populi fuit et typus legis: ita etiam zacharias tacuit. Singula itaque ut concurrant considerandum est. Verbum in utero lex in silentio iohannes appellatur: et zacharias loquitur. Verbum editur lex absoluitur. sed legis absolutio verbi est explicatio. et ideo qui dixerit verbum loquitur: etiam si ante non sit locutus. Ab angelo iubetur tacere zacharias. ab angelo vox premitur iudeorum. Non enim humane sed diuine hoc potestatis imperium est. Ut non loquatur deo qui non credit christo. Et ideo credamus ut loquamur. Credat iudeus ut loqui possit. Loquamur spiritu mysteria. intelligamus rationem sacrificiorum veterum enigmata prophetarum. Mutus est qui non intelligit diuinarum seu scripturarum

Vox enim nostra fides est. et ideo mallem in ecclesia quinque verba mente mea loqui ut alios instruam: quam decem milia verborum in lingua. Lingue enim insigno sunt non fidelibus. prophetie autem non infidelibus sed fidelibus. Post hos autem dies concepit elisabeth uxor eius: et occultabat se mensibus quinque dicens. Quid mihi sic fecit dominus in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter homines. Magna sanctis cura est verecundie ut plerumque in ipsis pudor voti sit. Sicut hoc loco aduertimus sanctam elisabeth que utique filios habere cupiebat: occultante se mensibus quinque. Que causa occultationis est nisi pudoris. Est enim unicuique officio prescripta etas: et quod tempore decet tempore non decet. Cuiusque mutatio facti unicuiusque mutat sepe naturam. Sunt etiam ipsi quedam tempora prescripta coniugio: quando dare operam liberis sit decorum. Dum anni vigent: dum suscipiendo liberorum spes est. dum generandi usus est in exemplo copule quoque usus in studio est. At vero ubi matura eui senectus successerit et etas regendis liberis abiliior quam creandi pudor est. Legitimum licet coitus indida gestare: et grauam aliene etatis onere et tumesce alium non sui temporis fructu. Senes enim ab ipsa concluduntur etate. et iusto intemperantie pudore reuocantur facere opera nuptiarum. Adolescentes ipsi plerumque filiorum vota prestant. et excusandum arbitrantur etatis calorem generationis affectu: quantomagis semibus agere turpe est quod adolescentibus pudor est confiteri. Quam etiam ipsi iuuenes sobrii a diuino timore corda qui temperant. suscepta plerumque sobole renunciant operibus iuventutis. Et quid mirum de hominibus: si pecudes quoque muto quodam opere loquuntur: generandi sibi studium non desiderium esse coeundi. Siquidem ubi semel grauem alium sibi senserunt: et genitali aluo semen receptum: iam nec concubitu indulgent: nec lasciuia amantis: sed curam parentis assumunt. At vero homines nec conceptis nec deo parant. Illos contaminant hunc exasperant. Quisquam te inquit formarem in utero noui te: et in vulua matris sanctificaui te. Ad cohibendam petulantiam tuam manus qualescunque tui auctoris in utero hominem formantis aduertis. Ille operatur et tu sacrum uteri secretum incestas libidine. Vel pecudem imitare vel deum verere. Et quod de pecudibus loquitur: tra ipsa a generandi opere sepe requiescat. Etiam impatienti hominum studio

iactis frequenter seminibus occupetur: impudentiaz muldat agricola: et fecunditatem sterilitate commutat. Ita quidam in ipsis elementis ac pecudibus ab usu non cessare generandi nature pudor est. Merito ergo etiam sancta elisabeth erubescerebat gratiam et si non recognosceret culpam. Nam et si concepit de viro: neque enim aliter de hominis ortu phas est credere: tamen partus sui erubescerebat etatem. Et rursus caruisse se gaudebat obprobrio. Pudor est enim feminis nuptiarum premia non habere: quibus hec sola est causa nubendi. Idcirco igitur obprobrium consolatur sui pudore sublatum. Eo pudore ut dixi quod pudebat eam propter etatem. Unde intelligi potest quia iam non conueniebant inter se concubitu coniugali. Neque enim ea que similem non erubesceret coitum erubesceret partum. Et tamen erubescit onus parentis quod diu nescit misterium religionis. Illa que occultabat se quia conceperat filium: iactare se cepit quia generabat prophetam. et que erubescere ante benedixit. Et que dubitabat ante firmatur. Ecce enim inquit ut vox salutationis tue facta est in auribus meis exultauit infans in utero meo. Itaque magna voce clamauit ubi domini sentit aduentum: quia religiosum credidit partum. Nulla enim causa erat pudoris ubi prophete ortus date non affeate fidem generationis addisceret.

Explicit liber primus De
Iohannis baptiste generatione